

BEGELEIDINGSBLAD VOOR LEERKRACHTEN

Napo's risicospeurder: Les twee – Interventie en preventie

Napo in... Gevaarlijke situaties

"Gevaarlijke situaties" is een kort filmpje over gevaren en risico's op het werk en de noodzaak om die risico's goed in te schatten en op basis daarvan maatregelen te nemen, zodat de werkplek veiliger en gezonder wordt. Het filmpje laat enkele van de meest voorkomende risico's de revue passeren en toont hoe belangrijk het is om 'even stil te staan, na te denken en te handelen'.

Het filmpje probeert het verschil tussen gevaren en risico's duidelijk te maken en laat aan de hand van praktische voorbeeldsituaties zien hoe deze kunnen worden geëlimineerd of verminderd, zodat leerlingen beter begrijpen wat het begrip 'risico' betekent.

Risicobeoordeling

Ons doel is duidelijker inzicht te geven in risicobeoordeling en het belang ervan bij het voorkomen van ongevallen en ziekte op het werk. We willen met name:

- het verschil tussen gevaar en risico uitleggen;
- een inleiding in risicobeoordeling geven;
- aan de hand van voorbeelden illustreren wat we bedoelen;
- een brug slaan tussen theorie en praktijk.

Waarom is een risicobeoordeling belangrijk?

Risicobeoordeling vormt de basis voor een geslaagd veiligheids- en gezondheidsbeheer en de sleutel tot het terugdringen van arbeidsongevallen en beroepsziekten. Wanneer zij correct wordt uitgevoerd, kan zij de veiligheid en gezondheid op het werk – en de algemene bedrijfsresultaten – verbeteren.

Wat is risicobeoordeling?

Een risicobeoordeling is het proces waarbij de gevaren op de werkvloer die een risico vormen voor de veiligheid of gezondheid van de werknemers, worden beoordeeld. Het is een systematisch onderzoek, gericht op alle aspecten van het werk, waarbij naar de volgende punten wordt gekeken:

- Wat kan schade of letsel veroorzaken?
- Kunnen gevaren worden weggenomen?
- Zo niet, welke preventieve en beschermende maatregelen zijn er getroffen of moeten worden getroffen om de risico's te beheersen?

Veelvoorkomende risico's op werkplekken (vaak ook in de thuisomgeving)

- Elektriciteit
- Brand
- Gereedschappen, vooral snijgereedschappen zoals zaagbladen of messen
- Machines
- Uitglijden op de vloer, vallen van ladders of trappen, vallen van een hoogte (bijv. van een steiger of van een dak)
- Vervoer (voor voertuigen, chauffeurs of voetgangers)

- Spier- en skeletaandoeningen door het hanteren van zware lasten, draaien en wringen, lichaamshouding (bijv. beeldschermwerk), repetitieve bewegingen (bijv. aan een lopende band)
- Chemische stoffen – onmiddellijke schade door inademing, brandwonden of een geïrriteerde huid, en langetermijneffecten, zoals kanker, luchtwegaandoeningen en allergieën
- Biologisch – bacteriën, schimmels of virussen, bijv. ziekenhuis, laboratorium of medische analyse, gebrekkig onderhoud van de klimaatregelinstallatie
- Lawaai, trillingen, laserstralen, ioniserende straling, elektromagnetische velden, uv-straling, enz.

U kunt diverse scènes uit verschillende Napo-filmpjes gebruiken om de meeste van deze risico's te laten zien (zie tabel A).

Risicobeoordeling in vijf stappen

Deze les gaat over de laatste drie stappen van de risicobeoordeling: voorzorgsmaatregelen bepalen, maatregelen uitvoeren, en controleren en aanpassen. De twee voorafgaande stappen worden behandeld in les 1 van Napo's risicospeurder.

Stap 1 (Vaststellen welke gevaren er zijn en wie risico loopt) en stap 2 (Risico's beoordelen en prioriteiten vaststellen) worden behandeld in de eerste les van Napo's risicospeurder, getiteld "Risico's en gevaren herkennen".

Stap 3 – Voorzorgsmaatregelen bepalen

De volgende stap is het nemen van een beslissing over de manier waarop risico's moeten worden weggenomen of beheerst. Denk eerst na of het mogelijk is het risico weg te nemen.

Als dit niet kan, moet worden bekeken hoe risico's kunnen worden beheerst, zodat de veiligheid en gezondheid van diegenen die eraan worden blootgesteld, kan worden gewaarborgd. Bij het voorkómen en beheersen van risico's moeten de volgende algemene beginselen op het gebied van preventie in acht worden genomen:

- Risico's vermijden door gevaren weg te nemen (bijv. Napo die het risico van struikelen over een lade elimineert in scène 1 "Pas op, gevaar!")
- Gevaarlijke stoffen door niet of minder gevaarlijke stoffen vervangen (bijv. een irriterende chemische stof door een niet-irriterende stof vervangen – zie scène "Irriterend" in "Napo in: Pas op: chemische stoffen!")
- Risico's bij de bron aanpakken (bijv. stof dat wordt geproduceerd bij het snijden van marmer of hard gesteente: het probleem wordt opgelost door het blad tijdens het snijden nat te maken met water, zodat zich geen poeder kan vormen)
- Bij voorkeur collectieve in plaats van beschermende maatregelen nemen (dit betekent dat als er tijdens werkzaamheden gassen of dampen vrijkomen, zoals bij lassen of verven, het beter is passende en effectieve afzuigsystemen te installeren dan enkel zuurstofmaskers te verstrekken aan de werknemers)
- Aanpassen aan technische vooruitgang en gewijzigde informatie (als met een nieuwe machine hetzelfde werk kan worden gedaan zonder de werknemers aan bepaald risico bloot te stellen – bijv. lawaai – moet niet langer gebruik worden gemaakt van de oude technologie)
- Streven naar verbetering van het beschermingsniveau (dit betekent dat verbetering van de veiligheid een voortdurend proces is)

Stap 4 – Maatregelen uitvoeren

De volgende stap is het uitvoeren van preventieve en beschermende maatregelen. Het is belangrijk om alle betrokken partijen hierbij te betrekken en een plan op te stellen waarin het volgende staat omschreven:

- welke maatregelen worden uitgevoerd;
- wie wat doet en wanneer;
- wanneer het moet zijn afgerond.

Het is essentieel dat voorrang wordt gegeven aan werkzaamheden om risico's uit te sluiten of te voorkomen (zie scène 4 "Optreden tegen risico's" in "Napo in... Gevaarlijke situaties").

Stap 5 – Controleren en aanpassen

Om er zeker van te zijn dat de preventieve en beschermende maatregelen effect hebben of worden geïmplementeerd, en om nieuwe problemen op te sporen, mogen regelmatige controles niet worden vergeten. De risicobeoordeling moet geregeld tegen het licht worden gehouden op basis van de aard van de risico's, de mate van verandering in de werkzaamheden of naar aanleiding van de resultaten van een onderzoek naar een ongeval of bijna-ongeval. Risicobeoordeling is geen eenmalige activiteit die voor eens en altijd wordt uitgevoerd.

De beoordeling documenteren

De risicobeoordeling moet worden gedocumenteerd. Dit document kan worden gebruikt voor:

- informatie,
- controle,
- bewijs,
- herzieningen als de omstandigheden wijzigen.

Het verdient aanbeveling in het document ten minste het volgende op te nemen:

- de naam en de functie van de persoon/personen die het onderzoek uitvoert/uitvoeren;
- de vastgestelde gevaren en risico's;
- groepen werknemers die bijzondere risico's lopen;
- de benodigde beschermingsmaatregelen;
- nadere gegevens over het invoeren van de maatregelen, zoals de naam van de verantwoordelijke persoon en de datum;
- controle en aanpassingen in de toekomst, waaronder datums en betrokken personen;
- nadere gegevens over de betrokkenheid van de werknemers en hun vertegenwoordigers bij de risicobeoordeling.

Rollen en verantwoordelijkheden

Het is belangrijk dat werknemers (of in dit geval leerlingen) meedoen aan risicobeoordeling, door gevaren te identificeren en te melden aan de werkgever (in dit geval de leraren). De leerlingen kennen de problemen en weten wat er echt gebeurt wanneer zij hun taken of activiteiten uitvoeren, dus zij moeten worden betrokken bij de risicobeoordeling. Hun praktische kennis is ook nodig om werkbare preventieve maatregelen te ontwikkelen waarmee zij zichzelf, hun klasgenoten en hun leraar kunnen beschermen.

Werknemers (leerlingen) en/of hun vertegenwoordigers hebben het recht/de plicht om:

- aan de risicobeoordeling deel te nemen;
- hun werkgever (leraren) te wijzen op waargenomen risico's (zie aflevering 7 "Vanuit veiligheidsoogpunt" in "Napò in... Schoonmaakbeurt") en tijdelijk gevaarlijke situaties te signaleren (zie scène 1 "Het belang van wegwijzers" in "De avonturen van Napò");
- alle veranderingen op de werkplek (in het klaslokaal) te melden die van invloed kunnen zijn op de veiligheid en gezondheid;
- op de hoogte te zijn van de risico's voor hun veiligheid en gezondheid en van de noodzakelijke maatregelen om deze risico's te verminderen;
- op de hoogte te zijn van de preventieve en beschermende maatregelen die moeten worden getroffen;
- samen te werken om de werkgever (leraar) te helpen waarborgen dat de werkomgeving (school) veilig is;
- training te volgen/instructies te ontvangen over de te treffen maatregelen;
- te leren van veiligheidsprocedures (zie scène 2 "Attentie – graag even aandacht" in "Napò in... Start veilig!" of scène 4 "Veiligheidsplan" in "Napò in... Schoonmaakbeurt") en deze te volgen (zie scène 2 "Laat ieder zijn taak doen" in "Napò in... Veilig onderhoud" of aflevering 8 "Nachtmerrie" in "Napò in... Op de bouwplaats");
- zo veel mogelijk te zorgen voor hun veiligheid en gezondheid en die van anderen voor wie hun handelingen gevolgen hebben (zie scène 4 "Kijk ook uit voor anderen" in "Napò in... Start veilig!");
- niet te improviseren (zie scène 6 "Improviseren betekent risico's nemen" in "De avonturen van Napò");
- voorzichtig te zijn (zie scène 6 "Gescheiden wegen" in "Napò in... Op de bouwplaats");
- zo nodig persoonlijke beschermingsmiddelen te gebruiken (bijvoorbeeld maskers, gehoorbescherming, helmen) (zie scène 1 "Schadelijk" in "Napò in: Pas op: chemische stoffen!" of scène 1 "Onherstelbaar" in "Napò in... Weg met de herrie").

Een paar dingen die uw leerlingen aan u als leraar of aan hun ouders kunnen vragen

- Welke gevaren en risico's loop ik?
- Krijg ik veiligheidstraining en zo ja, wanneer?
- Welke stappen moet ik nemen om mijzelf te beschermen?
- Wat moet ik doen in een noodgeval?
- Hoe meld ik een ongeval, gezondheidsproblemen of dat iets niet in orde is?
- Wat moet ik doen als ik gewond raak?

Een paar dingen die u tegen uw leerlingen kunt zeggen

- Risico's gaan jou aan; ze hebben het op jou gemunt!
- Elk gevaar ligt op de loer om jou te overvallen; de krokodil is altijd klaar om te bijten.
- Even stilstaan, nadenken, handelen (even stilstaan – rood, nadenken – oranje, handelen – groen: signalen van verkeerslichten).
- Waarom negeren we gevaren?
- Waarom doen we onveilige dingen?
- Omschrijf het 'domino-effect' van onveilige situaties, d.w.z. een keten van negatieve gebeurtenissen wanneer een eerste, relatief onbelangrijk incident een reeks andere incidenten veroorzaakt die uiteindelijk ernstige gevolgen hebben (zie scène 8 "Nachtmerrie" in "Napò in... Op de bouwplaats")

Tabel A

Risico	Film	Scène
Verkeersongevallen		
Aangereden	Napo in... Op de bouwplaats	6. Gescheiden wegen
Overhaasten of gebrek aan concentratie	Napo in... Schoonmaakbeurt	1. Programmawijziging
Vermoeidheid en haast	Napo in... Veilig onderhoud	5. Haastige spoed is zelden goed
Hoge snelheid en verborgen risico's	Napo in... Gevaarlijke situaties	5. Gevaarlijke combinatie
Brand		
Brand	Napo in: Pas op: chemische stoffen!	3. Brandbaar
Brand	De beste signalen	2. Verbodsbord – Niet roken
Brand	De beste signalen	4. Reddingsteken – nooduitgang
Brand	De beste signalen	5. Brandweer – brandblusser
Elektriciteit		
Elektriciteit	Napo in: "Veiligheid op ... en buiten het werk"	Scène met Napo die de feestverlichting aansluit
Machines		
Machines	De avonturen van Napo	5. De juiste bescherming op het juiste moment
Machines	Napo in... Gevaarlijke situaties	1. Pas op, gevaar!
Lawaai		
Blootstelling aan lawaai	"Weg met de herrie"	Volledige film
Chemische stoffen		
Chemische risico's	Napo in: Pas op: chemische stoffen!	Volledige film
Uitglieden en vallen		
Risico van uitglijden	De avonturen van Napo	1. Het belang van wegwijzers
Van de trap vallen	De avonturen van Napo	2. Wegwijzers zijn niet voldoende
Van de trap vallen	Napo in: "Veiligheid op ... en buiten het werk"	Scène met Napo op de trap die vol staat met obstakels
Vallen vanaf een hoogte	Napo in... Op de bouwplaats	2. Trap er niet in
Vallende objecten	Napo in... Op de bouwplaats	1. Veilig bouwen
Verplaatsen		
Zware lasten	Napo in... Op de bouwplaats	5. Donderslag bij heldere hemel
Zware lasten	Napo in... Vertil je niet	3. Verdeel en heers
Zware lasten	Napo in... Vertil je niet	10. Hou me goed vast
Zware lasten	Napo in... Vertil je niet	6. Het duel
Verkeerde houding	Napo in... Vertil je niet	5. Radicale ergonomie
Verkeerde houding	Napo in... Vertil je niet	8. Verstandig bewegen
Trillingen		
Trillingen	Napo in... Vertil je niet	4. Slechte trillingen

De eerste les van Napo's risicospeurder gaat in op de andere kant van risicobeoordeling: Het herkennen van risico's en gevaren.

Dit lesmateriaal is samengesteld door EU-OSHA, in samenwerking met het Napo Consortium – HSE (VK), DGV (Duitsland), INAIL (Italië), INRS (Frankrijk), SUVA (Zwitserland) en AUVA (Oostenrijk).

